

กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน
Department of Skill Development

DSD Analysis, July 2020

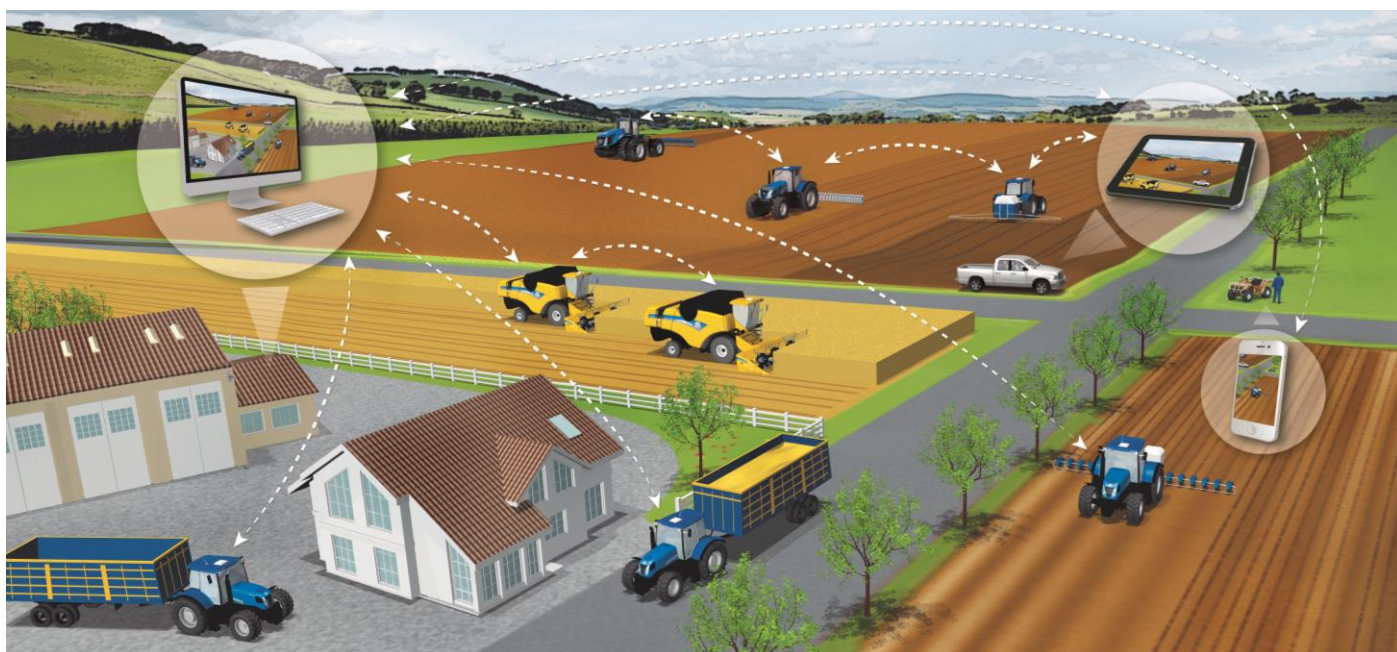
แนวทางการพัฒนาฝีมือแรงงาน

เพื่อยกระดับรายได้เชิงพื้นที่

และรองรับผลกระทบโควิด-19

ณัฐพล นันทารวิวัฒน์

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนาเครือข่าย กองแผนงานและสารสนเทศ

แนวทางการพัฒนาฝีมือแรงงาน

เพื่อยกระดับรายได้เชิงพื้นที่และรองรับผลกระทบโควิด-19

Executive Summary

- ภาคเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าสูงที่สุดของไทย ประกอบด้วย **ภาคบริการ** (การขายส่ง ขายปลีก และช้อปปิ้งออนไลน์ กิจกรรมทางการเงินและการประกันภัย การขนส่งสถานที่เก็บสินค้า และที่พักแรมและบริการด้านอาหาร) **ภาคอุตสาหกรรม** (การผลิต) และ**ภาคเกษตร** (เกษตรกรรม การป่าไม้ และการประมง)
- อุตสาหกรรมที่มีจำนวนแรงงานมากที่สุด ได้แก่ เกษตรกรรม การป่าไม้ และการประมง 12.57 ล้านคน รองลงมาเป็นการขายส่ง ขายปลีก และช้อปปิ้งออนไลน์ 5.98 ล้านคน และการผลิต 5.83 ล้านคน
- การจัดกลุ่มพื้นที่ (Cluster) ตามภาคเศรษฐกิจอาศัยผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดเป็นเกณฑ์ เนื่องจากสะท้อนกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการสร้างมูลค่าให้กับประเทศได้ดีที่สุด
- Cluster ที่จัดได้มี 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่ม 1 ภาคเกษตรมีมูลค่าสูงสุด 2 จังหวัด กลุ่ม 2 ภาคอุตสาหกรรม มีมูลค่าสูงสุด 11 จังหวัด กลุ่ม 3 ภาคบริการมีมูลค่าสูงสุดและตามด้วยภาคเกษตร 47 จังหวัด และกลุ่ม 4 ภาคบริการมีมูลค่าสูงสุดและตามด้วยภาคอุตสาหกรรม 17 จังหวัด
- การศึกษากรณีของต่างประเทศพบว่า อิตาลีประสบความสำเร็จอย่างมากจากการจัด Cluster และการส่งเสริมธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ตาม Cluster ซึ่งแต่ละ Cluster มีธุรกิจที่มีชื่อเสียงระดับโลกจำนวนมากตามลักษณะที่โดดเด่นของ Cluster นั้น ๆ
- ก่อนมีโควิด-19 การวิเคราะห์ Cluster บ่งชี้ว่า จังหวัดส่วนใหญ่ของไทยพึ่งพาภาคบริการและภาคเกษตรกรรมพัฒนาฝีมือแรงงานจึงควรให้ความสำคัญกับ 2 ภาคเศรษฐกิจดังกล่าวเป็นหลัก
- หลังมีโควิด-19 แรงงานภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการจะถูกเลิกจ้าง 8.4 ล้านคน และกลายเป็นแรงงานคืนถิ่นสู่ภาคเกษตร ดังนั้น การพัฒนาทักษะแรงงานจึงควรดำเนินการในภาคเกษตรอย่างเร่งด่วน ส่วนภาคบริการควรให้ความสำคัญกับส่วนที่ไม่ถูกระทบ เช่น E-commerce และบริการอาหาร
- แนวทางการพัฒนาแรงงานเกษตรมี 4 แนวทาง ได้แก่ 1) การผลิตสินค้าเกษตรเน้นปริมาณด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล 2) การผลิตเน้นคุณภาพด้วยฝีมือและเทคโนโลยีดิจิทัล 3) การแปรรูปสินค้าเกษตรด้วยภูมิปัญญาและเทคโนโลยีดิจิทัล และ 4) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและบริการด้านอาหาร

งานศึกษานี้นำเสนอแนวคิดการออกแบบวิธีการพัฒนาฝีมือแรงงานเป็นรายพื้นที่ เพื่อการพัฒนาคนที่ตรงเป้าหมายและสามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับประเทศตามความโดดเด่นที่แตกต่างของแต่ละพื้นที่ โดยเริ่มจากการวิเคราะห์โครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศเพื่อให้เห็นมูลค่าทางเศรษฐกิจแต่ละภาค ต่อมาจึงวิเคราะห์มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (Gross Provincial Product : GPP) เพื่อจัด Cluster ในการส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงานให้สอดคล้องกับการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ โดยจะยกตัวอย่างกรณีศึกษาประเทศรายได้สูงที่ประสบความสำเร็จในการใช้ Cluster เป็นแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ หลักจากนั้น จึงพิจารณาผลกระทบต่อเศรษฐกิจและตลาดแรงงานที่เกิดจากโควิด-19 ในปัจจุบัน และนำเสนอแนวทางเร่งด่วนที่ควรดำเนินการพัฒนาฝีมือแรงงานเพื่อสร้างโอกาสการมีงานทำและสร้างรายได้ให้กับผู้ได้รับผลกระทบดังกล่าว

โครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศ

ข้อมูลของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ระบุว่า มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP) ของไทย ณ ปี 2562 อยู่ที่ 16,879,027 ล้านบาท โดย GDP ที่เกิดขึ้นมาจากภาคบริการ¹ มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 61.1 รองลงมาเป็นภาคอุตสาหกรรมร้อยละ 30.9 และภาคเกษตรร้อยละ 8.0 เมื่อพิจารณาภาคบริการ ซึ่งมีหมวดอุตสาหกรรมมากที่สุดพบว่า อุตสาหกรรมที่สร้างมูลค่าสูงที่สุดประกอบด้วย การขายส่ง การขายปลีก การซ่อมยานยนต์ คิดเป็นร้อยละ 16.52 ของ GDP รวม รองลงมา เป็นกิจกรรมทางการเงินและการประกันภัย การขนส่งและสถานที่เก็บสินค้า ที่พักแรมและบริการด้านอาหาร คิดเป็นร้อยละ 7.58 5.98 และ 5.89 ตามลำดับ ส่วนหมวดอุตสาหกรรมที่สร้างมูลค่าได้มากที่สุดของภาคอุตสาหกรรม คือ การผลิต คิดเป็นร้อยละ 25.30 ขณะที่ภาคเกษตร ซึ่งมีหมวดอุตสาหกรรมเดียวสามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้ร้อยละ 8.00 รายละเอียดตามตารางที่ 1

¹ การแบ่งภาคเศรษฐกิจของการรายงาน GDP เป็นไปตามมาตรฐานอุตสาหกรรม (Thailand Standard Industrial Classification: TSIC) ที่มีอุตสาหกรรมทั้งหมด 21 หมวด โดยภาคบริการประกอบด้วย 16 หมวด ภาคอุตสาหกรรม 4 หมวด และภาคเกษตร 1 หมวด

ตารางที่ 1 GDP ปี 2562

ภาคเศรษฐกิจ	อุตสาหกรรม	มูลค่า (ล้านบาท)	สัดส่วน (ร้อยละ)
ภาคเกษตร	เกษตรกรรม การป่าไม้ และการประมง	1,351,042	8.00
ภาคอุตสาหกรรม	การทำเหมืองแร่และเหมืองหิน	415,111	2.46
	การผลิต	4,270,414	25.30
	การไฟฟ้า ก๊าซ และการประปา	462,535	2.74
	การจัดหาน้ำ การจัดการและบำบัดน้ำเสีย	68,374	0.41
ภาคบริการ	การก่อสร้าง	421,604	2.50
	การขายส่ง ขายปลีก และซ่อมยานยนต์	2,789,237	16.52
	การขนส่ง สถานที่เก็บสินค้า	1,009,189	5.98
	ที่พักแรมและบริการด้านอาหาร	993,968	5.89
	ข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร	423,532	2.51
	กิจกรรมทางการเงินและการประกันภัย	1,279,730	7.58
	กิจการด้านอสังหาริมทรัพย์	417,495	2.47
	กิจกรรมทางวิชาชีพ วิทยาศาสตร์ และเทคนิค	294,872	1.75
	กิจกรรมการบริหารและการบริการสนับสนุน	270,818	1.60
	การบริหารราชการ และการป้องกันประเทศ	993,451	5.89
	การศึกษา	677,640	4.01
	งานด้านสุขภาพและสังคมสงเคราะห์	373,225	2.21
	ศิลปะ ความบันเทิง และนันทนาการ	114,928	0.68
	กิจกรรมบริการด้านอื่น ๆ	223,210	1.32
	กิจกรรมจ้างงานในครัวเรือนส่วนบุคคล	28,652	0.17
กิจกรรมขององค์การระหว่างประเทศ	N/A	N/A	
รวม		16,879,027	100.00

ที่มา : สศช.

เมื่อพิจารณาอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าสูงสุด 6 หมวด จาก 3 ภาคเศรษฐกิจ จะเห็นว่า มี GDP รวมกันเกือบร้อยละ 70 ขณะที่อีก 15 หมวดมี GDP รวมกันราวร้อยละ 30 เท่านั้น จึงเป็นหลักฐานยืนยันว่า ควรให้ความสำคัญกับ 6 หมวดอุตสาหกรรมนี้เป็นอันดับแรก เมื่อวิเคราะห์จำนวนแรงงานใน 6 อุตสาหกรรมดังกล่าวรวมด้วย จะเห็นได้ว่า มีจำนวนแรงงานถึงร้อยละ 77.5 ของจำนวนแรงงานทั้งประเทศ โดยอุตสาหกรรมที่มีจำนวนแรงงานมากที่สุดคือ เกษตรกรรม การป่าไม้และการประมง 12.57 ล้านคน รองลงมาเป็นการขายส่ง ขายปลีก และซ่อมยานยนต์ 5.98 ล้านคน และการผลิต 5.83 ล้านคน ดังนั้น การกำหนดนโยบายพัฒนาฝีมือแรงงานควรพิจารณาภาคเกษตรเป็นอันดับแรก เนื่องจากมีแรงงานเป็นสัดส่วนที่สูงมาก ตามมาด้วยแรงงานภาคบริการและแรงงานภาคการผลิตเป็นลำดับสุดท้าย ซึ่งจะได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาฝีมือแรงงานในส่วนต่อไป

ภาพที่ 1 โครงสร้างเศรษฐกิจและตลาดแรงงาน

ที่มา : สศช. และสำนักงานสถิติแห่งชาติ

GPP และการจัด Cluster

ผู้เขียนได้วิเคราะห์ข้อมูล GPP ล่าสุด ณ ปี 2562 จาก สศช. โดยพิจารณาจากมูลค่าของภาคเศรษฐกิจ ทั้ง 3 ภาค คือ ภาคเกษตร ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ สามารถจัดกลุ่ม Cluster ของเศรษฐกิจไทยได้ ดังนี้

1. ภาคเกษตรมีมูลค่าสูงสุด 2 จังหวัด
2. ภาคอุตสาหกรรมมีมูลค่าสูงสุด 11 จังหวัด
3. ภาคบริการมีมูลค่าสูงสุดและตามด้วยภาคเกษตร 47 จังหวัด
4. ภาคบริการมีมูลค่าสูงสุดและตามด้วยภาคอุตสาหกรรม 17 จังหวัด

ภาพที่ 2 การจัดกลุ่มพื้นที่ตาม GPP

กลุ่ม 1 เกษตร (2)	กลุ่ม 2 อุตสาหกรรม (11)	กลุ่ม 3 บริการ + เกษตร (47)	กลุ่ม 4 บริการ + อุตสาหกรรม (17)
จันทบุรี ชุมพร	ลำพูน กำแพงเพชร ชลบุรี ฉะเชิงเทรา ระยอง ปราจีนบุรี ราชบุรี ปทุมธานี สมุทรสาคร นครปฐม สระบุรี	เลย หนองคาย มุกดาหาร นครพนม สกลนคร กาฬสินธุ์ ชัยภูมิ ยโสธร อุบลราชธานี ร้อยเอ็ด บุรีรัมย์ สุรินทร์ มหาสารคาม ศรีสะเกษ หนองบัวลำภู อำนาจเจริญ บึงกาฬ เชียงใหม่ อุดรดิตถ์ แม่ฮ่องสอน เชียงราย แพร่ น่าน พะเยา นครสวรรค์ พิษณุโลก อุทัยธานี สุโขทัย ตาก พิจิตร เพชรบูรณ์ สุราษฎร์ธานี ระนอง พังงา กระบี่ นครศรีธรรมราช สตูล ยะลา ตรัง นราธิวาส พัทลุง ปัตตานี ตราด นครนายก สระแก้ว สุพรรณบุรี ชัยนาท	กรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ นนทบุรี ภูเก็ต กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี สมุทรสงคราม สงขลา ลำปาง ขอนแก่น อุดรธานี นครราชสีมา สิงห์บุรี อ่างทอง ลพบุรี สระบุรี

ที่มา : สศช.

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า กลุ่ม Cluster ที่ใหญ่ที่สุดคือ กลุ่ม 3 ภาคบริการมีมูลค่าสูงสุดและตามด้วยภาคเกษตรมีจำนวนมากถึง 47 จังหวัด เกินกว่าครึ่งของจังหวัดทั้งหมด หมายความว่า จังหวัดเหล่านี้พึ่งพาภาคบริการและภาคเกษตรเป็นหลัก ขณะที่ภาคอุตสาหกรรมของจังหวัดเหล่านี้มีมูลค่าต่ำสุด ส่วนกลุ่มที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 2 ได้แก่ กลุ่ม 2 ที่ภาคบริการมีมูลค่าสูงสุดและตามด้วยภาคอุตสาหกรรมมีจำนวน 17 จังหวัด หมายความว่า จังหวัดเหล่านี้พึ่งพาภาคบริการและภาคอุตสาหกรรม ส่วนอีก 2 กลุ่มเป็นกลุ่มที่ภาคอุตสาหกรรมมีมูลค่าสูงสุด 11 จังหวัด และภาคเกษตรมีมูลค่าสูงสุด 2 จังหวัด จึงเป็นเหตุผลที่ควรออกแบบนโยบายให้เหมาะสมกับความโดดเด่นและการสร้างมูลค่าของจังหวัด

กรณีศึกษาการจัด Cluster ของอิตาลี

อิตาลีเป็นประเทศรายได้สูงที่มีโครงสร้างเศรษฐกิจที่พึ่งพาภาคบริการเป็นหลักมีสัดส่วนถึงร้อยละ 74.0 รองลงมาเป็นภาคอุตสาหกรรมร้อยละ 23.9 และภาคเกษตรร้อยละ 2.1 ซึ่งมีความสอดคล้องกับสัดส่วนแรงงานในทางเดียวกัน เห็นได้จากแรงงานภาคบริการมีอยู่ร้อยละ 67.8 รองลงมาเป็นภาคอุตสาหกรรมร้อยละ 28.3 และภาคเกษตรร้อยละ 3.9 สิ่งี่สร้างชื่อเสียงให้กับอิตาลีคือ โครงสร้างการผลิตที่เป็นเอกลักษณ์และแบ่งเป็น Industrial Cluster ซึ่งแต่ละ Cluster จะประกอบด้วย SMEs รวมกันจำนวนมาก โดย SMEs แต่ละรายจะมีความเชี่ยวชาญการผลิตเฉพาะด้านตามที่ได้รับจากการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ ส่วนใหญ่เป็นธุรกิจครอบครัว อิตาลีจึงเป็นต้นแบบของการพัฒนา SMEs ตาม Cluster จนบางแห่งสามารถยกระดับเป็นธุรกิจขนาดใหญ่และสร้างแบรนด์ให้ชื่อเสียงไปทั่วโลก โดยมีตัวอย่างธุรกิจของแต่ละ Cluster ในทุกภาคเศรษฐกิจ ดังนี้

ตารางที่ 2 การแบ่ง Cluster ของอิตาลี

Cluster	แคว้น (เมืองสำคัญ)	ธุรกิจที่มีชื่อเสียง
ยานยนต์	Emilia-Romagna (Bologna, Modena) Piemonte (Turin)	Ferrari, Lamborghini, Maserati, Pagani, Ducati Fiat, Alfa Romeo
การเงิน	Lombardia (Milan)	Unicredit Bank
แฟชั่น	Lombardia (Milan) Lazio (Rome)	Versace, Prada, Giorgio Armani, Dolce&Gabbana BVLgari, Fendi
เครื่องประดับ	Veneto (Vicenza)	Vicenzaoro
เซรามิก	Veneto (Venice)	Aries
สิ่งทอและ เครื่องหนัง	Toscana (Florence)	Salvatore Ferragamo, Gucci

ที่มา : รวบรวมโดยผู้เขียน

ภาพที่ 3 ธุรกิจที่มีชื่อเสียงตาม Cluster

ที่มา : Pinterest

ผลกระทบของโควิด-19

สศช. คาดว่า ผลกระทบของโควิด-19 จะทำให้แรงงานเสี่ยงถูกเลิกจ้างสูงถึง 8.4 ล้านคน จากแรงงานทั้งหมดราว 37 ล้านคน โดยแบ่งเป็นแรงงานภาคท่องเที่ยว 2.5 ล้านคน แรงงานภาคอุตสาหกรรม 1.5 ล้านคน และแรงงานภาคบริการอื่น 4.4 ล้านคน โดยจะเห็นได้ว่า แรงงานที่เสี่ยงตกงานอยู่นอกภาคเกษตรทั้งหมด ซึ่งแรงงานเหล่านี้จะกลายเป็นแรงงานคืนถิ่นสู่ภาคเกษตร ทำให้ภาคเกษตรยังมีแรงงานเพิ่มสูงขึ้นจากเดิมที่มีจำนวนแรงงานจำนวนมากอยู่แล้ว จึงยิ่งตอกย้ำความสำคัญของการพัฒนาแรงงานภาคเกษตรให้มีงานทำที่สร้างมูลค่าและสามารถพึ่งพาตนเองได้ในอนาคต

ภาพที่ 4 ผลกระทบของโควิด-19

ผลกระทบการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19

ส่งผลให้แรงงานมีความเสี่ยงต่อการถูกเลิกจ้าง

8.4 ล้านคน

แรงงานในภาคการท่องเที่ยว 2.5 ล้านคน

แรงงานในภาคอุตสาหกรรม 1.5 ล้านคน

แรงงานในภาคบริการอื่นที่ไม่ใช่การท่องเที่ยว 4.4 ล้านคน

ประเมินจากข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร (LFS) ไตรมาสที่ 2 ปี 2562
เฉพาะกลุ่มลูกจ้างเอกชนและผู้ประกอบอาชีพอิสระนอกภาคเกษตรกรรม

ที่มา : สศช.

ข้อมูลล่าสุด ณ วันที่ 3 กรกฎาคม 2563 มีสถานประกอบกิจการยื่นขอปิดกิจการชั่วคราวตามมาตรา 75 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2562 ถึงวันที่ 21 มิถุนายน 2563 แล้วจำนวน 4,254 แห่ง ส่งผลกระทบต่อแรงงานจำนวน 853,696 คน นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาจำนวนผู้ว่างงานสุดิวสัยตามมาตรา 33 แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 ณ เดือนพฤษภาคม 2563 มีผู้ลงทะเบียนขอรับสิทธิประโยชน์แล้วจำนวน 1,177,841 คน แสดงให้เห็นว่า สถานประกอบกิจการมีการเลิกจ้างมากขึ้น ส่วนแรงงานที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 ต้องหางานใหม่หรือกลายเป็นแรงงานคืนถิ่นเพื่อประกอบอาชีพในการดำรงชีวิต ซึ่งแนวโน้มนี้จะทำให้แรงงานของไทยเป็นแรงงานอิสระมากขึ้นในอนาคตตามมุมมองของ ดร. เอนก เหล่าธรรมทัศน์² หน่วยงานด้านการพัฒนาทักษะแรงงานจึงควรพิจารณาข้อเท็จจริงดังกล่าวประกอบการดำเนินนโยบายด้วย

² <https://www.salika.co/2020/07/06/aneek-laothamatas/>

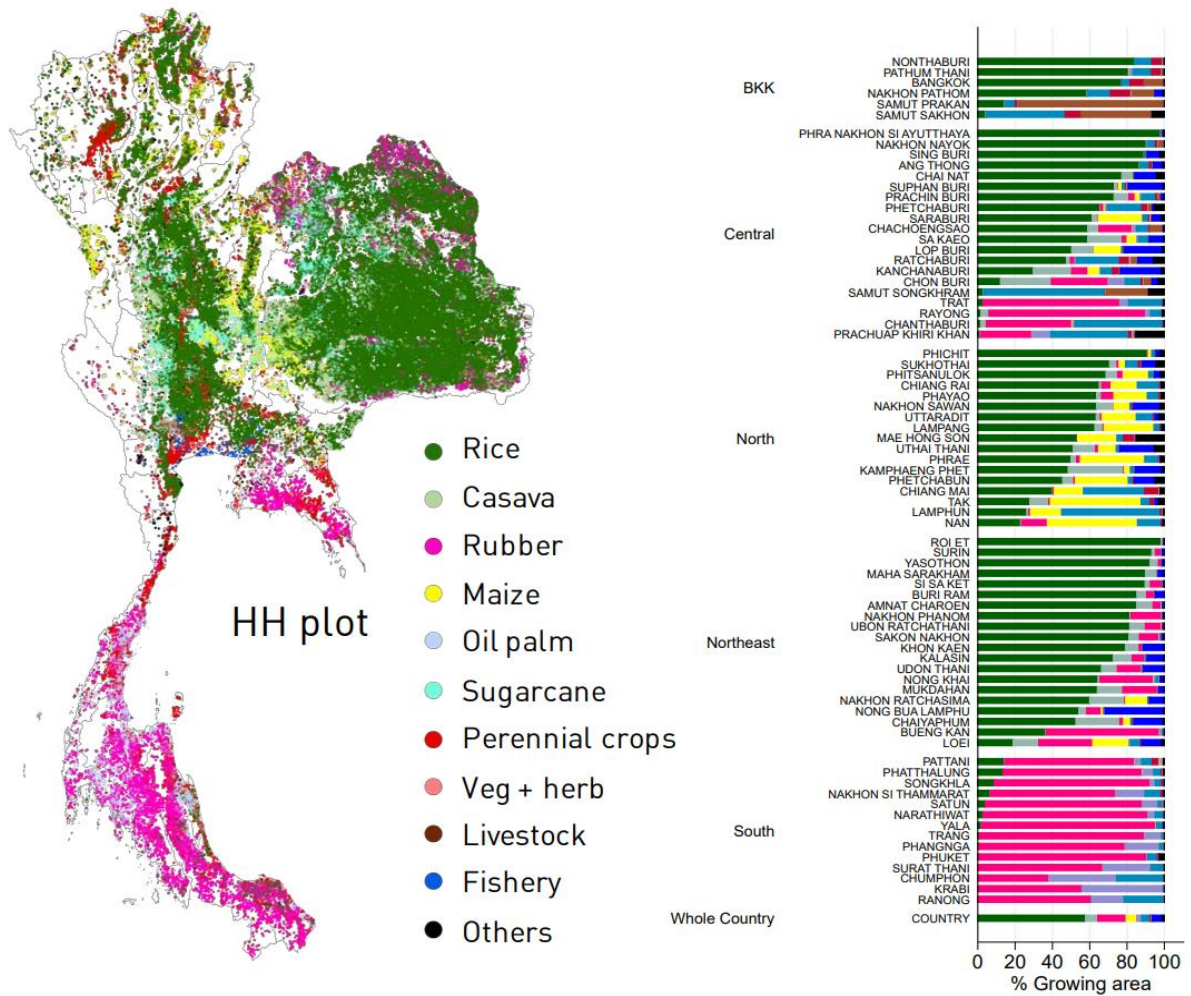

ที่มา : <https://www.prachachat.net/csr-hr/news-485802>

แนวทางพัฒนาฝีมือแรงงานภาคเกษตร

การออกแบบแนวทางพัฒนาฝีมือแรงงานสำหรับภาคเกษตรอันดับแรกควรต้องพิจารณาลักษณะของแต่ละพื้นที่ โดยอาศัยการสร้างผลผลิตการเกษตรเป็นเกณฑ์ ซึ่งจะสะท้อนถึงความเหมาะสมของพื้นที่ในการเพาะปลูก จากข้อมูลพบว่า พื้นที่เพาะปลูกส่วนใหญ่ของประเทศไทยเป็นพืชไร่ ได้แก่ ข้าว อ้อย มันสำปะหลัง และข้าวโพด โดยเฉพาะข้าวมีพื้นที่เพาะปลูกมากถึงเกือบร้อยละ 60 นอกจากนั้นเป็นยางพาราและปาล์ม น้ำมันที่ปลูกมากทางภาคใต้ แสดงให้เห็นว่า การเกษตรส่วนใหญ่ของประเทศปลูกเพื่อเน้นปริมาณเป็นหลัก ส่วนพืชสวนอย่าง ผักและผลไม้มีการปลูกกระจายทุกภาค ดังนั้น นโยบายการส่งเสริมแรงงานจึงควรถูกออกแบบให้สอดคล้องกับโครงสร้างการผลิตของภาคเกษตร

ภาพที่ 6 ผลผลิตการเกษตรตามพื้นที่

ที่มา : ไสวรัศมี จันทรัตน์ และคณะ (2563)

ผู้เขียนได้ออกแบบแนวทางการฝึกอบรมทักษะแรงงานภาคเกษตรเป็น 4 แนวทาง ครอบคลุมโครงสร้างผลผลิตการเกษตรทั้งหมด ดังนี้

- 1) การพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มผลผลิตและสร้างมูลค่าในกลุ่มเกษตรกรพืชไร่ที่เน้นปริมาณ
- 2) การพัฒนาทักษะฝีมือและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับกลุ่มเกษตรกรพืชสวน
- 3) การแปรรูปผลผลิตสามารถทำได้ทั้งพืชไร่และพืชสวนเพื่อการยืดระยะเวลาของผลผลิตและเพิ่มมูลค่าสินค้า
- 4) การพัฒนาทักษะการเป็นผู้ประกอบการและการสร้างองค์ความรู้พฤติกรรมผู้บริโภคเพื่อสร้างมูลค่า

ให้กับสินค้า

ตารางที่ 3 แนวทางพัฒนาทักษะแรงงานภาคเกษตร หลักสูตร และกลุ่มเป้าหมาย

แนวทาง	หลักสูตร	กลุ่มเป้าหมาย
1. การผลิตสินค้าเกษตรเน้นปริมาณด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล	1) Drone เกษตร และ Autonomous Vehicles 2) ระบบ Smart Farming และ Precision Agriculture 3) Organic Farming	1) ผู้ปลูกพืชไร่นาในพื้นที่ใหญ่ เช่น ข้าว มันสำปะหลัง อ้อย และข้าวโพด 2) ผู้เพาะปลูกในพื้นที่ชลประทานเข้าไม่ถึงและประสบภัยแล้ง 3) ผู้มีพื้นที่และทุนสำหรับลงทุน
2. การผลิตเน้นคุณภาพด้วยฝีมือและเทคโนโลยีดิจิทัล	1) การผลิตผลไม้มูลค่าสูง เช่น ทูเรียนทองถิ่น มะยงชิด เมล่อน สาลี่ สตรอเบอร์รี่ และ มะม่วงสายพันธุ์หายาก เป็นต้น 2) Vertical Farming 3) การจำหน่ายสินค้าเกษตรผ่าน E-commerce	1) ผู้อยู่ในพื้นที่ที่ปลูกผลไม้เฉพาะถิ่นหรือสภาพพื้นที่ที่เอื้อต่อการปลูก 2) ผู้มีเนื้อที่เพาะปลูกจำกัดหรือในบริเวณที่อาศัย 3) ผู้มีสินค้าแต่ไม่รู้ช่องทางจำหน่าย
3. การแปรรูปสินค้าเกษตรด้วยเทคโนโลยีและภูมิปัญญา	1) การแปรรูปวัตถุดิบการเกษตรเป็นอาหารสำเร็จรูป 2) การสร้าง Packaging จากการออกแบบผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น 3) การสร้างแบรนด์ให้สินค้า	1) ผู้มีวัตถุดิบสินค้าเกษตรที่มูลค่าต่ำ 2) ผู้อยู่ในพื้นที่ที่มีสินค้าท้องถิ่นที่จำหน่ายได้ราคาต่ำ 3) ผู้ที่ต้องการทำให้สินค้าเป็นที่รู้จัก
4. การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและบริการด้านอาหาร	1) การพัฒนาแปลงเกษตรเป็นแหล่งท่องเที่ยว 2) การสร้างร้านอาหารที่ใช้วัตถุดิบท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์ 3) การสร้างเมนูระดับ Fine Dining นำเสนอวิธีการปรุงแบบ Chef Table หรือ Omakase 4) การสร้างบริการ High-end เช่น Private Dining และ Afternoon Tea แบบพื้นบ้าน 5) การเพิ่มมูลค่าด้วยจัดวางสถานที่จำหน่ายสินค้า	1) ผู้มีพื้นที่แปลงเกษตรและต้องการสร้างรายได้เพิ่ม 2) ผู้มีวัตถุดิบเฉพาะและต้องการสร้างสรรค์หรือเผยแพร่อาหารท้องถิ่น 3) ผู้มีสูตรอาหารไทยโบราณหรือเฉพาะถิ่นที่ต้องการนำเสนอภูมิปัญญา 4) ผู้มีทำเลที่เหมาะสมกับการสร้างประสบการณ์ด้านอาหารและมีวัสดุที่เหมาะสมสำหรับการทำร้าน 5) ผู้จำหน่ายสินค้าเกษตรในตลาดท้องถิ่น

ที่มา : ผู้เขียน

ภาพที่ 7 ตัวอย่างการผลิตสินค้าเกษตรเน้นปริมาณด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล (แนวทางที่ 1)

ที่มา : รวบรวมโดยผู้เขียน

ภาพที่ 8 ตัวอย่างการผลิตเน้นคุณภาพด้วยฝีมือและเทคโนโลยีดิจิทัล (แนวทางที่ 2)

ที่มา : รวบรวมโดยผู้เขียน

ภาพที่ 9 ตัวอย่างการแปรรูปสินค้าเกษตรด้วยเทคโนโลยีและภูมิปัญญา (แนวทางที่ 3)

ที่มา : รวบรวมโดยผู้เขียน

ภาพที่ 10 ตัวอย่างการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและบริการด้านอาหาร (แนวทางที่ 4)

ที่มา : รวบรวมโดยผู้เขียน

แนวทางดังกล่าวเป็นข้อเสนอสำหรับกลุ่ม Cluster ที่พึ่งพาค่าบริการและภาคเกษตรเป็นหลักจำนวน 49 จังหวัด ซึ่งมีความจำเป็นเร่งด่วน เนื่องจากแรงงานภาคบริการได้รับผลกระทบจากโควิด-19 และกลับเข้าสู่ภาคเกษตร โดยจะเน้นให้แรงงานภาคเกษตรสามารถยกระดับตนเองเป็นผู้ประกอบกิจการที่สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้มากกว่า การเป็นลูกจ้างในสถานประกอบการ ส่วนกลุ่ม Cluster อื่นที่พึ่งพาภาคอุตสาหกรรม หากจะดำเนินการพัฒนาฝีมือแรงงานในภาคอุตสาหกรรมที่เน้นการส่งแรงงานไปเป็นลูกจ้างต่อไปย่อมสามารถทำได้ตามปกติ เนื่องจากกรมพัฒนาฝีมือแรงงานมีหลักสูตรส่วนใหญ่ที่เน้นภาคอุตสาหกรรมอยู่แล้ว จึงไม่นำเสนอในงานศึกษานี้ สำหรับวิธีการจัด Cluster ตาม GPP ที่นำเสนอนี้ยังสามารถใช้ได้ในอนาคตหากโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากวิธีการคิดอ้างอิงตามข้อมูลทางเศรษฐกิจ โดยสรุปผู้เขียนต้องการจะสื่อให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดกลุ่มจังหวัดตามการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ เพื่อให้กรมมีทิศทางดำเนินงานที่ชัดเจน สอดคล้องกับโครงสร้างเศรษฐกิจ และได้มาตรฐานสามารถอ้างอิงได้ตามหลักวิชาการ

- Boari, C. (2001). **Industrial Clusters, Focal Firms, and Economic Dynamism: A Perspective from Italy**. World Bank Institute.
- Coxhead, I. & Plangpraphan, J. (1998). **Thailand's Economic Boom and Bust, and the Fate of Agriculture**. *TDR Quarterly Review*. 13 (2) p. 15-24.
- Coxhead, I. & Plangpraphan, J. (1999). **Economic boom, financial bust, and the decline of Thai agriculture: Was growth in the 1990s too fast?** *Chulalongkorn Journal of Economics*. 11 (1).
- Ezekiel, M. (1938). **The Cobweb Theorem**. *The Quarterly Journal of Economics* 52 (2) p. 255-280.
- Siamwalla, A. (1996). **Thai Agriculture: From Engine of Growth to Sunset Status**. *TDR Quarterly Review* 11 (4) p. 3-10.
- Siriprachai, S. (2009). **The Thai Economy: Structural Changes and Challenges Ahead**. *Thammasat Economic Journal*. 27 (1) p. 148-229.
- World Bank (2020). **THAILAND ECONOMIC MONITOR July 2020**.
- World Bank (2020). **World Development Indicators (Italy)**.
- World Bank (2020). **World Development Indicators (Thailand)**.
- กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ (2553). **ภาพรวมเศรษฐกิจอุตสาหกรรมเนื้อในเขตอาณา สคร. มิลาโน**.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2562). **การสำรวจแรงงานนอกระบบ พ.ศ. 2562**.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2563). **ผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัด**.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2563). **ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศไตรมาสที่ 4/2562**.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2563). **ภาวะสังคมไทยไตรมาส 1 ปี 2563**.
- โสมรัตน์ จันทน์ศรี และคณะ (2561). **จุลทรรศน์ภาคเกษตรไทยผ่านข้อมูลทะเบียนเกษตรกรและสำมะโนเกษตร**. aBRIDGED ISSUE 09/2018.
- โสมรัตน์ จันทน์ศรี และคณะ (2563). **ครัวเรือนเกษตรไทยในวิกฤติ โควิด-19**. aBRIDGED ISSUE 11/2020.